

A TESTVÉRI KÖZÖSSÉG EVANGÉLIUMÁNAK MEGÉLÉSE

Mindenekelőtt köszönöm a felkérést arra, hogy elmondjam gondolataimat a Gyékényes Káptalan második témájához kapcsolódóan. Ez a második téma tehát, a két másik téma, a karizma megtestesülése/megtestesítése és a kilépő Egyház, a ferences küldetés témái között foglal helyet.

Első feladatunk az, hogy tisztázzuk mi is tulajdonképpen ennek a második témának a pontos címe. Azonnal látni fogjuk, vagy talán van, aki már látta is, hogy ez egyáltalán nem egyértelmű. Miről is van szó? Arról, hogy több dokumentumot is kézhez kaptunk, melyekben ott szerepel a cím, csak éppen más-más verzióban. Melyek ezek? A 2025-ös Nemzetközi Gyékényes Káptalan záródokumentumának magyar fordításában a következő cím szerepel: *Az evangélium testvéri közösségben való megélése*. Programlapunkon pedig ez áll: *Az evangélium megélése a testvériség szellemében*. A két megfogalmazás nyilvánvalóan nem egészen ugyanazt jelenti. De ne is éljük bele magunkat egyikbe se. Az történt ugyanis, hogy amikor e két verzióval szembesültem, értelemszerűen arra gondoltam, hogy megnézem, vajon mi áll az eredeti szövegben, vagyis az olasz nyelvű dokumentum mit mond, milyen címet visel ez a téma? Megdöbbenve láttam a harmadik verziót, helyesebben az eredetit, melynek egyik magyar fordítás sem felel meg. Viszont, amit az eredeti cím mond, az annyira megdöbbenített, hogy úgy döntöttem, megerősítést kérek Kauser Tibcsi és Penu Szilárd testvéreimtől. Szilárd megerősítette számomra a magyar verziók címeit, Tibcsi pedig az olasz címet, vagyis azt, hogy nem tévedtem a fordításban, és nincs szó elírásról sem. Ezek után nézzük ezt az eredeti címet: *Vivere il Vangelo della fraternità*, vagyis a testvéri közösség Evangéliumának megélése, vagy a testvériség (maga a kapcsolat) Evangéliumának megélése, hiszen *fraternità* jelenti mind a testvéri közösséget, mind a testvériséget, magát a kapcsolatot. Mind a testvéri közösség Evangéliuma, mind a testvériség Evangéliuma – számunkra szokatlan kifejezések.

Úgy tűnik tehát, hogy a téma nem az, hogy miként kell az evangéliumot a testvéri közösségben, vagy a testvériség szellemében megélni. A kérdés az, hogy mit takar ez a számunkra furcsa birtokos szerkezet: a testvéri közösség evangéliuma, vagy a testvériség evangéliuma? Ha visszatekintünk az első témára, – a karizma megtestesülése/megtestesítése – láthattuk, hogy ott volt egy bizonyos áthallás,

hiszen a megtestesülés szóval elsősorban azt a misztériumot fejezzük ki, hogy az Ige testté lett. A címben pedig a karizma megtestesüléséről van szó. Jelen esetünkben az evangélium szó ad teret ennek az áthallásnak. Hiszen az evangélium szó ugyancsak elsősorban Jézusra vonatkozik. Az ősi kifejezés hordozza is ezt a szóhasználatot: A mi Urunk Jézus Krisztus szent Evangéliuma. De elég, ha csak elolvassuk reguláink első versét Ferenc és Klára tollából: *tartsák meg a mi Urunk Jézus Krisztus szent Evangéliumát.*¹ Ebben a birtokos szerkezetben az evangélium birtokosa Jézus Krisztus, az Ő evangéliumáról van szó például secundum Lucam, vagyis Lukács szerint. A mi témánk címe is ebben az értelemben áll előttem. A szószerkezetben az evangélium birtokosa nem a testvéri közösség, vagy a testvériség, hanem maga Jézus Krisztus. A kérdés az, hogy hol a helye, mi a szerepe ebben a testvéri közösségnek, a testvériségnek, hogyan kapcsolódnak Jézus Krisztus Evangéliumához? Hogyan jelenik meg Jézus Krisztus evangéliuma secundum, vagyis a testvéri közösség, a testvériség szerinti értelmezésben, annak tükrében? A cím azt sugallja, hogy mind a testvéri közösségnek, mind a testvériség lelkületének evangéliummá kell válnia. De hogyan? Ennek kifejtéséhez tovább folytatom a záródokumentum szövegének elemzését.

Ugyanis mintegy alcímként következik a képzési modellek és gyakorlatok a ferences karizma megéléséhez. A záródokumentumnak ez a 17. pontja azt a rövid, de meghatározó párbeszédet idézi, amely Jézus első kapcsolatát vezeti be leendő tanítványaival, apostolaival, és amely így hangzik: *Mester, hol laksz? Gyertek és meglátjátok!*² Majd pedig ezt írja a dokumentum: *a Krisztus követésére irányuló képzés, Ferenc karizmája szerint, a valóságban való életre szóló meghívásból fakad – a konkrét életben való jelenlétre.* Megvallom, hogy ezen a ponton meg kellett álljak az olvasásban. Nem hiszem ugyanis, hogy valóban a képzésnek nemcsak mozgatója, de forrása is a valóságban való életre szóló hívás volna. *A gyertek és meglátjátok!*, ez a Jézus szájából fakadó hívás engem inkább befelé visz, mintsem kifelé. Mert mit is mond Jézus? Lássátok meg, hol lakom! Ezzel Jézus nem azt mondja, hogy gyertek, nézzétek meg azt a környezetet, ahol élek; gyertek, és ismét a dokumentum szövegét idézve: *ágyazódjatok be az emberek közé*, vagyis ismerjétek meg azokat az embereket, akik között élek. Nem! Jézus hívó szava saját magára vonatkozik, saját maga felé fordítja a halászok figyelmét, ami egyébként ennek a két embernek vágya és kérése is. *A Mester, hol laksz?* azt jelenti, hogy veled szeretnénk lenni, meg szeretnénk ismerni téged, szólj hozzánk, ott szeretnénk lenni, ahol te vagy. És mivel a dokumentum e részében a képzésről van szó, fontos, hogy ne ugorjuk át a lelki élet folyamatában ezt a történést, ezt a mindent megelőző történést, mert akkor esetleg valami olyasvalamit fogunk építeni, ami nagyon modernnek hallatszik, de nem

¹ 2Reg 1, 1; KIReg 1, 2

² Jn 1, 38-39

tükrözi Jézus szavainak súlyát, mert nem Jézus személyét állítja a középpontba, hanem magát a szervező, a küldetést fölépítő embert. Különbőség van ugyanis a buzgó és a szent között; aközött, aki Istenért, és aki Istenben él és cselekszik. Az imaéletünket kell nagyon megdolgoznunk, mert az Úr ott dolgozik meg bennünket. Ha az imádság hiteles, akkor az nem engedi az ájtatoskodást, a lelki dőzsölést, ahogy a zsoltárban is olvassuk: *Ki vigasságot adott a szívembe, nagyobb, mint övék, mikor boruk és búzájuk bőséggel terem.*³

Mielőtt tehát sor kerülne a kilépésre, mielőtt megtanulnánk a kilépést, előbb a belépést kell megtanulnunk. Hiszen majd minden kilépési mozzanatnak belülről kell fakadnia: *Nem ti... hanem én*⁴ – mondja Jézus az evangélium egy másik helyén. Mielőtt Krisztus tanítványa a világba lépne, előbb ismerje meg Urát és Mesterét, a Küldőjét, aki majd általa és benne cselekszik és ismerje meg az ellenséget is! Hiszen a gonoszt fölismerni és védekezni, neki ellenállni csak belülről lehet.

Jézus szava: *Gyertek és meglátjátok...* pontosan arról szól, hogy miként kezd kifomálódni bennük Krisztus. A két jövőendő tanítvány kérdése is így kezdődött: *Mester...* aki így szól, az tanítvány akar lenni.

Tudom, hogy ez a 2025-ös káptalani záródokumentum nem egy *Ratio formationis*, nem egy képzési terv, mégis nagyon fontos, hogy sokrétű képzés címén, ne hanyagoljuk el a lelki élet szakaszait, annak megkerülhetetlen állomásait. A szöveg aztán úgy folytatódik, hogy *a képzés akkor válik igazán átalakító erejűvé, amikor megtestesül a valóságban, és beágyazódik az emberek közé.* Azt gondolom, hogy mindenekelőtt a képzés akkor válik igazán átalakító erejűvé, ha mielőtt a valóságban megtestesülne, előbb Krisztus testesül meg bennünk, és mielőtt az emberek közé beágyazódna, előbb Istenbe ágyazódik bele. Hadd idézzek föl számotokra néhány olyan gondolatot, melyeket Szent Charbel (+1898) libanoni maronita szerzetes, remete emléknapiján a Matutinumban olvasunk. A szöveg nem tőle, hanem Ammonius atya tollából való. Noha Charbel atyához hasonlóan ő maga is remete volt, mégis azt hiszem, mindnyájunknak szólnak szavai. Illés prófétáról és Keresztelő Szent Jánosról a következőket mondja: *Ne gondoljátok, hogy ezek azért voltak igazak az emberek előtt, mert az emberek között igaz dolgokat cselekedtek, hanem azért, mert előbb nagycsendben voltak, és ez okból kaptak Istentől erőt, hogy bennük lakjék [...] Nem lehetséges ugyanis, hogy valaki az emberek épülésére küldessék, amikor még gyengeségekkel van tele. Akik útra indulnak, mielőtt még elérkeztek volna a tökéletességre, azokat a saját akaratuk vezeti, nem pedig Isten akarata. Isten ugyanis ilyenekről mondja feddően : ‘Nem küldtem ezeket, mégis szaladtak’ Jer 23,*

³ Zsolt 4, 8

⁴ Jn 15, 16

21. Ezért aztán nemcsak saját lelküket nem tudják megőrizni, de másokét sem tudják építeni.⁵ Mi másról is lenne szó itt, mint arról, hogy az isteni élet volt bennük. Azt hiszem ez a remete megragadta azt a nagyon lényeges mozzanatot, amely a kilépő szolgálat megkezdése előtt elengedhetetlen, s így magának a képzésnek is elengedhetetlen, sőt elsődleges feladata: megsegíteni a személyt, a személyiséget abban, hogy átadja magát a kegyelem működésének, s ezáltal krisztusivá, vagyis evangéliumivá váljon. A lelki élet, a Lélek szerinti élet intenzív megélése nem luxus, nem valami többlet – a történelem tele van nem csak ferences vagy klarissza, hanem ferences világi rendi misztikusokkal. Kötetekben jelentetik meg életüket. A személy életszentsége, evangéliummá válása, és egy egész testvéri közösség evangéliummá válása a tét. Azért, mert a világban, s a világért élünk, meghaltunk e világ számára – ti éppúgy, mint mi. A világias szemlélet, értékrend megöli a lelki életet. Elég annyi – hogy csak egy példát mondjak – ha valaki, akár a legnagyobb áhítattal is, de önmagáért éli a lemondó, aszketikus életet. Végcélként tekinti, önteltséggel, önelégüléssel tölti el. Nehogy azt gondoljátok, hogy ez csak egy kolostor falain belül kísért. Egy egész lelki élet félrecsúszik, kisiklik, s van-e embered, aki rád néz, s azt mondja: Vigyázz!?

A dokumentum 18. pontja úgy fogalmaz, hogy *a közösségi és személyes imádság elmélyíti karizmánk megélését*. Igen, sőt még mielőtt elmélyítené, megalapozza azt, mintegy megszüli azt. *Mert a lerakott alapon kívül, amely Jézus Krisztus, más alapot senki sem rakhat* – ezek Szent Pál szavai⁶. Persze ez alatt elsősorban nem azt kell érteni, hogy akkor ne Buddhát hirdessük, hanem azt, hogy főleg ne saját magunkat hirdessük. Innen a mindeneket megelőző és mindvégig tartó belső folyamata annak, hogy Krisztus formálódjék ki bennünk. Nyilvánvalóan mindez a konkrét életben, kapcsolatokban meg fog jelenni, meg fog testesülni, s ez így van rendjén.

Beszél a dokumentum arról, hogy – idézem – *azok a képzési modellek, amelyek a tapasztalat alapú tanulást részesítik előnyben, elősegítik az utánpótlásból való átlépést az átalakulás felé...* Ez az átlépés valóban nagyon fontos, elengedhetetlen ahhoz, hogy valaki hiteles és érett lelki emberré váljon. Azonban a tapasztalat itt is a belsőből fog kiindulni, előbb ott születik meg az, aminek aztán meg kell nyilvánulnia – a kettő persze átszövi egymást, együtt halad. De talán nem annyira *befogadó stílust* kell *formálni*, ahogyan ezt a szöveg megfogalmazza, hanem a kegyelemmel együttműködve befogadóvá kell válni; nem stílusról, hanem belső átalakulásról van szó. És *a szív képzését*, mely szintén szerepel a szövegben, én az első helyre tenném, nem pusztán, hogy az is szükséges és fontos. Azt szeretném érzékeltetni, hogy nincs

⁵ Szent Charbel emléknepje, Kiegészítő füzet, 83. old.

⁶ 1Kor 3, 11

olyan, hogy az ember kialakít egy lelki stílust, hanem az a befogadás van, életünknek az az átengedése Istennek, melyben az isteni kegyelem formálja át az embert, s teszi azzá, amivé akarja. Az evangélium szellemét, lelkületét nem mi tesszük bele a saját és közösségeink életébe, nem így válunk evangéliummá, hanem azáltal, hogy maga az Evangélium, maga Krisztus Önmagává formál át bennünket. Ekkor jelenik meg – apparuit – nem is annyira az Evangélium a közösségben, mint a közösség Evangéliuma: maga Krisztus.

Brindisi Szent Lőrinc kapucinus egyháztanító azt mondja: *Lelki életünk fenntartásához – amely közös a mennyei angyalok és égi szellemek életével, mivel Isten képére és hasonlatosságára vagyunk teremtvé – elengedhetetlenül szükséges a Szentlélek kegyelmének és az Isten szeretetének éltető kenye.*⁷ Először is rendüljünk meg lelki életünk mélysége előtt, mely közös a mennyei angyalok és égi szellemek életével. Hogyan is lehetne ennek elsődleges építője az ember? Nincs itt más, mint a teljes Istennek adottság, mert a kezdeményezés és minden belső megmozdulás Nála, Istennél van. Az ember csak egy bábeli lelki tornyot lenne képes építeni, mely igazából saját magáról szólna.

És egy utolsó megjegyzés. Nagyon röviden reflektáljunk arra, hogy Szent Pál leveleiben nem egyszer olvassuk, hogy Pál úgy beszél Krisztus evangéliumáról, mint sajátjáról – a kettő tulajdonképpen egy. Csak néhány példa, valóban a teljesség igénye nélkül:

*Gondolj Jézus Krisztusra, Dávid sarjára, aki feltámadt a halottak közül, mint ahogy hirdeti az én evangéliumom.*⁸

*... Isten ítélni fog Jézus Krisztus által az emberek rejtett dolgairól az én evangéliumom szerint.*⁹

*Csodálom, hogy attól, aki titeket Krisztus kegyelme által meghívott, ilyen hamar más evangéliumhoz pártoltok, holott nincsen más, csak olyanok vannak, akik zavarba ejtenek titeket, és el akarják fordítani Krisztus evangéliumát...*¹⁰

*Tudtotokra adom ugyanis, testvérek, hogy az evangélium, melyet én hirdettem, nem emberi találmány; mert én nem embertől kaptam vagy tanultam azt, hanem Jézus Krisztus kinyilatkoztatásából.*¹¹

Pál szavain keresztül azt látjuk, hogy Krisztus evangéliuma és Pál evangéliuma átjárják egymást. Ezt az átjárhatóságot maga Pál így magyarázza: Krisztus

⁷ Brindisi Szent Lőrinc egyháztanító emléknepje, LH 1433. old.

⁸ 2Tim 2, 8

⁹ Róm 2, 16

¹⁰ Gal 1, 6-7

¹¹ Gal 1, 11-12

evangéliumát ő kinyilatkoztatásból kapta; amit ő hirdet, az nem emberi találmány. Mivel egy olyan ember beszél, aki azt is ki tudta mondani, hogy *élek én, de már nem én, hanem Krisztus él bennem*, mondhatjuk, hogy az ő lelki képzése átjárta az életét, átment az életébe.¹² Hiszem, hogy nincs más út, melyen keresztül megvalósulhatna a saját és közösségeink Evangéliummá válása, mert mind az inspirációnak, mind a megvalósulásnak egyedül Isten a forrása.

¹² Gal 2, 20